

Vác đá. Đän câä Bäa cä Gánh näc. Nhäng công viäc näng nä nhä thä, lúc nào cũng có thä làm đäc

chä cän vän đäng bäp thät và thêm mät chút cä gäng là xong.

Thä nhäng làm thä viät văn thì khác. Nó không cän bäp thät và cä gäng cũng không xong. Nói thä cũng häi quá. Cä gäng cũng có thä xong, nhäng bài viät không đä säc läi cuän, làm ngäi đäc dä buän ngä.

Tình cä tôi đäc mät quyän sách “däy” làm thä viät văn, khuyên nhäng ngäi cäm bút, dù muän dù không cũng nên ngäi vào bàn viät ít nhät 2 giä mäi ngày.

Viät bät cä ý nghĩ gì trong đäu. Viät hoài, viät mãi sä có ngày làm nên tác phäm. Mät ý kiän hay. Làm văn thi sĩ cũng đä thä

Mät hôm, tôi gäp ông bän viät văn than phiän räng cä năm không viät đäc chä nào. Tôi mách cho ông täa đä quyän sách mà tôi đã đäc.

Tháng sau gũ p läi, ông bäo theo läi chä đän ngäi vào bàn viät 2 giä mäi ngày, cũng viät ra chäy nhäng toàn là nhäng ý täng vän vät nhäm nhäi chäng ra làm sao cä.

Väy thì làm thä viät văn đâu phäi cä gäng là viät hay đäc. Tä häi hän näa, khép mình theo thäi biäu đänh sän, viät theo chä tiêu thì cái đäu càng đóng băng cäng ngäc. Khi cái đäu đã đóng băng, läi phäi hoàn thành bài viät theo “đän đät hàng” thì bài viät y hoàn toàn vô vä, nhät thäch.

Cũng có nhiäu träng ng häp, ngäi ta viät nhäm mät “thiên tài”, lúc nào và ở đâu cũng có thä viät đäc. Viät tràn giang đäi häi, cuäi cùng đäc läi thäy chäng ra chi. Có tác phäm đäy, nhäng toàn là rác räi. Vì không là “thiên tài” nên khi viät, tôi rän täng chä nhängäi täo bän. Rän mãi cũng ra đäc chä, nhiäu chä làm thành mät bài. Đäc ý, đäa vä đäc thä. Vä đäc nhängäi bämäc nghän. Vä bäo, hành văn trúc träc, chä nghĩa đá säi khô khan. Đäc không suông, nuät không vô. Vät! Viät văn làm thä không đä chút nào.

“Văn mình vä ngäi”. Ý nói văn mình hay, vä ngäi đäp. Đó là cái bänh chung cäa ngäi cäm bút.

Đem hät tâm säc cäng läng ngäi viät thì bài cäa mình không hay sao đäc? Văn ta là sä 1, thä ta hay nhät! Thänh thoäng có báo nào đäng bài cäa ta. Cäm tä báo, ta đäc bài cäa ta träc nhät, dù träc khi gäi bài, ta đã đäc hàng trăm län räi. Bäy giä thäy nó näm chänh ình trên mät báo, nghĩa là đäc chính thäc ra mät ngäi đäc.

Läy tä cách là đäc giä, ta đäc läi bài ta. Träi äi, sao mà hay đä väy? Sau đó, đäc lät qua nhäng bài cäa tác giä khác. Cũng có vài bài khá đäy, nhäng bài ta vän là bài khá nhät. Không còn nghi ngä gì näa, ta là mät tài năng län. Sä dĩ ta chäa näi tiäng vì ngäi đäi chäa khám phá ra ta đäy thôi. Näu có ai “góp ý” xuyên täc bät läi cho ta, chä c hä thäy ta có tài nên sinh lòng ghen tä muän “ém tài” ta.

Gũ p ngäi mäi quen, hä chäa biät ta là nhà thä kiêm nhà văn A, ta häi trên văn thi đàn ông thích nhäng tác giä näa. Mäc đích đä dò xem hä đánh giá ta ra saä Ngäi quen nêu mät länhäng tác giä mà hä thích, trong đó không có tên ta. Ta häi thät väng vä ngäi mäi quen. Häi

thêm län näa, ông nghĩ thä nào vä nhà thä kiêm nhà văn A ? Ngäi quen bäo, ông này viät läm nhäm chäng ra chi. Väy mà có vài tä báo cũng đăng bài cäa ông äy. Có lä ông äy män đăng bài nhä các cä sä thäng mäi män đăng quäng cáo.

Ta xäm mät läng đi näi khác, thäm nghĩ thäng cha này trình đä hiäu biät thäp quá, chäa đä tä cách nhän đänh vä văn chäng. Hän näa, nó ít đäc sách, làm sao theo käp trào läu tä täng mäi cäa thä thä kä 21. Chä nhäng ai uyên bác mäi hiäu đäc ta thôi.

Cái bänh “văn mình vä ngäi” coi bä khó trä. Bäi nhìn ra cái tä cäa ta là điäu khó. Näu có kä chä ra khuyät điäu mäi cäa ta, läp täc ta phän kháng räng thäng đó bäi läng tìm vät. Phän kháng là ý thäc tâm lý, nó luôn äng chiän sän sàng đäi đäu väi bät cä ai dám chäm đän tä. Nhäng mät đôi khi träm tänh, ta cũng thäy thäng đó nói có phän đúng. Chä đúng chút xíu thôi .

Väy ta phäi säa sai cho văn ta đäc hoàn häo hän. Bäi ta là ngäi có tinh thän cäu tiän mà. Säa sai nghĩa là tä đánh mình. Đánh ai cũng đä, nhäng tä đánh mình là điäu khó quá, mình cäm thäy đau quá. Thôi thì cä đä nguyên nhä thä. Coi nhä mät nét văn phong đäc đäo cäa riêng ta, đä ngäi đäc đä phân biät ta và ngäi khác. Näu không, sao gäi văn täc là ngäi . Cuäi cùng, ta vän là sä 1. Đäc Cô Cäu Bäi đät đäc đi tìm cũng không ra kä tài danh nào đánh bäi đäc ta.

Có mät nhà văn (hình nhä Lâm Ngä Đäng, tôi không dám tin chäc näi trí nhä) bäo räng, “tác giä tä khen tác phäm mình thì cũng tä nhä bà mä khen con mình”.

So sánh nghe có vä mäa mai châm biäm. Nhäng näu ta không tä khen ta thì ai vào đây khen tä Näi buän thäi đäi län nhät cäa tác giä là khi in ra tác phäm chäng có ma nào thäm nói täi mät läi. Tác phäm bä chìm vào quên lãng mät cách täi nghiäp.

Väy đä gây sä chú ý, ta phäi nhä mät bän thân nào đó viät bài làm bä phê bình, nhäng thät ra là ca täng mät cách kín đáo. Ngäi viät bài phê bình có chút danh tiäng càng tät. Do đó, nhiäu khi ngäi đäc thäy tác giä cäa bài phê bình là nhà văn X, hoäc thi sĩ ä Phê bình đâu phäi lãnh väc cäa mäy ông này, sao läi nhäo vô đây khoäc läc tùm lum?

Dù cùng là nghä cäm bút, nhäng sáng tác và phê bình là hai bä môn khác biät. Sáng tác hay, chäa chäc đã biät cách phân tích phê bình. Phê bình giäi, chäa chäc đã sáng tác đäc bài văn cho ra hän.

Buän cäi hän näa, trong lãnh väc văn nghä, thäy tên tác giä kèm theo häc vä tiän sĩ hoäc bác

sĩ. Nếu u tiên sĩ khoa học hay kinh tế thì biết chi về văn học?

Ông chỉ nên đợi tiên sĩ khi viết về chuyên ngành của ông thôi. Sang lãnh về văn học mà vác theo cái bóng tiên sĩ là có ý muốn khoe khoang, hù thiên hạ.

Cũng như thơ, y khoa là ngành chuyên biệt, bác sĩ khi thích cũng có thể làm thơ, và khi đến tên tác giả xin đăng kèm theo hai chữ bác sĩ. Điếu đó không có gì bèo bọt cho giá trị của bài thơ. Nhưng nếu ông viết về y khoa thì liệu rồi thì nên kèm theo học về để người đọc tin rằng ông có đủ thẩm quyền nói về lãnh vực chuyên môn của mình.

Tôi rất thích đọc những bài viết bàn về vấn đề môi trường của tiên sĩ Mai Thanh Truyät, họäc nói về sức khoẻ của bác sĩ Nguyễn Ý Đức, bác sĩ Trần Mạnh Ngô và vân vân. Nhưng là bác sĩ Nguyễn Ý Đức khi nói về thể sát thä âm thä m: mäp, cao mä, cao máu, tiểu đường. Đä tài không hạn, những qua ngòi bút hóm hänh của ông, thơ nhä thơ ngäng người đọc có thể nắm bắt được những cái. Ngay cách đặt tựa đề *Thä Sát Thä Âm Thä m* cũng nghe như có chút hài hước của giai giang häkiäm hiäp.

Một lần duy nhất tôi gặp ông ngoài bãi đậu xe của hội trường công đồng người Việt Dallas. Khi biết ông là bác sĩ Nguyễn Ý Đức, và thấy ông đang vui, tôi hỏi người bạn tiểu đường có thể làm thơ như bạn bè rồi buồn hiä Väy có thể dùng Viagra để nó lấy lại sức mạnh tinh thần vui tươi hơn khi họ không?

Ông bäo, đúng thuốc rồi, Viagra ra đời là cứu tinh và vực dậy thơ như bạn buồn hiäu của mấy ông tiểu đường, hahaha!

“Văn hay chäng luận dài”. Câu này như một châm ngôn. Ngày còn trên ghế nhà trường, tôi sẽ nhớ là môn tập làm văn.

Trong đời không có bao nhiêu chữ nghĩa, những người nhìn óc viết cho ra chữ, càng dài càng tốt. Tôi nghe sự đềäc khen, nào người cô giáo phê một câu đểä a: “nhieuä ít ý”.

Sau này người tôi thấy đúng. Nhưng là khi nhân loại đặt đến các đềä phi thuyết, đểä sự ngäng thúc

phäi chäy đua täng giä täng phút, không ai có thì giä ngäi đäc nhäng bài dài lê thê, nhäng näi dung tä täng nghèo nàn

. Không thä dùng vài trang giäy chä đä tä mät đäa hoa, mät thì giä läm. Ngäi đäc chä muän biät chuyän gì đã xäy ra. Nói thä không phäi tôi hoàn toàn phä nhän nhäng bài dài đäy tính nghä thuät và ý nghĩa sâu xa. Nhäng bäc phù thä vẫn nghä có tài biän hoá mät Tôn Ngä không thành trăm ngàn Tôn Ngä Không mà vän läi cuän ngäi đäc.

Mät tác giä viät đäc nhiäu quyän sách, chäa chäc đã hay. Sä läng nhiäu vän không có gì bäo đäm chät läng cao. Viät vän trong thäi buäi @ giäng nhä säc thuäc Bäc, ba chén näu còn tám phân. Chä giä läi phän cät täy mà thôi. Ngät bä nhäng chi tiät râu ria räm räm mà không cän thiät cho bài viät cô đäng gän gäng càng đä tän thì giä ngäi đäc.

Đäc sách, nhiäu khi thäy tác giä liät kê đã in đäc vài chäc quyän sách, và nhäng täa đä mät sä sách säp in. Säp in thì nói làm gì? Đôi khi chä là nhäng đä đänh trong đäu, chäc gì sä viät xong? Mà viät xong, chäc gì in đäc? Có thäy mäi tin!

Tôi täng gäp nhiäu ngäi khoe räng đang viät quyän sách dày cä vài trăm trang. Chä mäy năm sau, vän không thäy mät mäi quyän sách ra đäi. Còn chuyän liät kê sách đã in vài chäc quyän ? Sä läng thì nhiäu thät đäy, nhäng vän chäng đäu cän sä läng? Ngäi ta chä cän phäm. Viät vän làm thä đäu phäi bäa cäi mà tính sä läng nhiäu hay ít? Bäa đäc mät đäng cäi, đäc khen là giäi, nhäng viät mät đäng sách, läa hoài chäng có quyän nào đáng đäc thì cũng xem nhä cäi đät lò mà thôi.

Hành văn täi nghĩa là mät trong nhäng bänh bät trä cäa ngäi cäm bút bät tài. Ngäi đäc không hiäu näi dung bài viät là läi ä tác giä. Không thä nói ngäi đäc không đä trình đä lãnh häi, mà phäi quy trách nhiäm vä tác giä không có tài điän đät tä täng cäa mình mät cách sáng säa, hoäc thiäu khä năng trình bày mät vän đä cho thông suät và đä hiäu.

“Cän gió nham nhäc thä ngäi quê nhà muäi män điäu tiät häi thä ta phä vào ngäc em khí häu lá xanh nõn giäy phút sinh thái cäa đá täng đäu thai núi non và räng cây đäi thä vä cánh ký äc hung hän đäng huyät mùi män thân xác run cä räi räi đäng cong mäm mäi va chäm phä tích räng mình ä phäa chân träi duäi räng tiän kiäp hun hút phän ngäi còn vang väng mãi tiäng chuông cam.” Träi đät! Cái gì vä Thän chú hä? Đä thäa, không phäi. Tôi väa trích đän mät đän thä xuôi.

Chä nghĩa thät là kinh khäng. Có ai hiäu ý tác giä muän nói gì không? Näu không hiäu, có phäi täi ngä i đäc không đä trình đä lãnh häi, hay täi cách viät täi nghĩa? Riêng tôi, đäc qua mät län không hiäu, đäc läi vài län näa väi sä chú tâm đäc biät, vän không hiäu. Vô nghĩa và rắc räi khó khăn nhä mät bài thän chú. Thän chú là ngôn ngä cäa thän linh, ngä i phạm không thä hiäu. Tác giä sáng tác đän thä trên trong cän đäng thiäp. Kä phạm phu đäc đi đäc läi hoài, näu không “ngä”, tät bä täu hoä nhäp ma.

Läi nói đän hành văn räc räi, chä nghĩa khó khăn. Xäa nay tôi vän thäm ngä ng mä nhäng ngä i làm thä viät văn. Chä nghĩa đäy bäng, hä là bäc thäy cäa ngôn ngä.

Trong mät bài chä ngä näy chä, nhäng hä khéo léo säp xäp đäng vä trí ngôn tä làm thành bài thä hay, đäc lên nghe truyän cäm lä lòng. Ngä cä läi cũng có nhäng ngä i nhân danh đäi mäi cäu trúc, làm mäi ngôn tä, hä không đi theo “đäng xäa läi cũ” näa. Hä chä träng khai phá nhäng vùng đät âm u chäa có ngä i đät chân đän bao giä. Väy thì tät thôi. Nhäng hãy coi chäng, phía träc có nhiäu häm chäng gai läa läm đäy.

Can đäm cäm súng xông pha ngoài trän mäc, ngä i ta gäi là anh hùng. Nhäng can đäm cäm súng đi phá phách xóm làng, ngä i ta läi gäi là quân bät läng.

Lòng can đäm thä hiän không đäng chä, tác häi còn län hän kä nhất gan. Các ngài vác dao đi khai phá thì cä đi, xin đäng chä bai nhäng ngä i theo “đäng xäa läi cũ”.

Cái gì là “häu hiän đäi” chä? Tôi có đäc nhäng bài lý thuyät vä “häu hiän đäi”, nhäng thät tình không hiäu các ngài muän nói cái gì? Đäng bäo räng tôi không đä trình đä lãnh häi nhä. Trình bày mät vän đä mà ngä i đäc không hiäu là läi cäa các ngài. Ngä i đäi xäa hay sä thän linh.

Tät cä nhäng gì không hiäu, không giäi thích đäc đäu phäng phät nhang khói thän linh. Ngày nay đäng hù nhau theo kiäu đó näa. Đäi mäi cách hành văn, làm mäi ngôn tä? “Anh chàng mây nào kia nhä? Sao läi xuät hiän vào lúc này? Träi oän läng gänh đá. Rét bät đäu ngun ngoä Thi vä gì chä cho viäc rong chä? ”

Đä không hào häng väi mình mà còn gây trängä i cho ngä i khác. Tät nhät là chui vào chän

đánh mät mät giäc thät đä Bän bè anh ta ngä hät cä.

Mình? Đang thêm đóng đôi mät đã bät đäu trông mät thành hai này rồi. Giá không màn bi käch säp diän, mình cũng xäp tóc thä gäng bäp gä säng trä mäc träi đät gä gäo säng muäi". Läi cái gì näa đây? Läi cũng xin thäa räng, đây là đoän trích đän mä đäu mät bài viät thä hiän sä đäi mäi ngôn tä. Mäi đäc chäng äy thôi, tôi cũng näi häng muän làm thä, và thäy räng làm thä theo kiäu đäi mäi ngôn tä cũng đä thôi:

Häu gì? Có häu gì không?

Ngun ngoe gänä đá. Oän läng gä gäo

Häu gì? Không häu gì sao?

Thä gäng bäp gä chui vào chän mây

Sau khi làm 4 câu thä “bí hiäm”, tôi chät nhä đän nhà thä Bùi Giáng. Ông điên, và vì thä thä ông cũng khó hiäu đäi väi mät ngäng i bình thäng. Ông xäng đáng đäi diän cho “träng phái thä bí hiäm” đang thänh hành thäi “häu hiän đäi”.

Nhiäu ngäng i bät chäc ông làm thä điên, nhäng tät cä đäu thät bäi. Dù cuäc đäi có quá nhiäu läc läa đäi trá, nhäng ngäng i đäi läi không thích kä giä danh. Ông Bùi Giáng điên có căn bän, nghĩa là điên thät tình. Kä nào giä điên, hä đang đóng käch giäa cuäc đäi. Có lúc màn käch phäi ngäng läi cho diän viên nghä mät. Hä hiän nguyên hình là ngäng i không điên. Không điên mà muän làm thä điên, khó läm.

Trong “Ngàn Thu Rät Hät”, nhiäu bài thä làm tôi nhä đi läc vào vào cän điên mê mäng äo. Trích đän mät bài:

Läc vä đäu rú khe träng

väc näm ngón nhä gieo buän rä riêng

Tuäi xanh nhäp đän sai män

đä xiäu phän bäm phi tuyän väng âm

Tuän trắng quäy gänä đau ngäm

Cäi bä phäi đäng gió nhäm tin hoa

Em vä räc cä thäng ba

xuäng trang häng hänh tin già in räu

Bùi Giáng

Chä nghĩa nhä nhàng êm ái, có säc truyän cäm thäm thäu sâu tän lòng ngäng i. Nhäng bäo giäi thích ý thä liän läc thì không thä nä Bäi thä ngäng i ta mäi cho räng yäu tính cäa thä là truyän

cäm. Hay nói cách khác, truyän cäm là yäu tính quan träng nhät cäa mät bài thä.

Nhiäu ngäi mê thä Bùi Giáng, hät läi ca täng. Häi thä phäng phät mät điäu buän xa xäm huyän mäng không có thäc cä cäi đäi này.

Vì là thä điên vô nghĩa, nên bän đäc cũng có thä chäi trò “xóc chä” đäo län nhäng chä trong câu, làm thành bài thä khác. Hai bài thä chäi “xóc chä” thä Bùi Giáng sau đây, tôi trích đän trong nguyät san Häng Xäa, xuät bän vào tháng 7 & 8, năm 2002, täi Na Uy:

1.

*Khe vä rú läc đäu träng
Gieo năm ngón nhä väc buän rä riêng
Đän xanh sai nhäp tuäi män
bäm xiäu phän đä väng tuyän phiä âm
Gánh đau quäy xuäng trắng ngäm
bä phäi tin gió đäng nhäm cäi hoa
Cä em vä räc tháng ba
häng in tin hänh trắng già xuäng rêu*

2.

*Rú đäu khe läc vä träng
väc năm ngón rä gieo buän nhä riêng
Nhäp sai đän tuäi xanh män
phän xiäu phiä bäm väng tuyän đä âm
Trắng đau tuän quäy gánh ngäm
đäng bä tin gió cäi nhäm phäi hoa
Räc em vä cä tháng ba
xuäng in trang hänh häng già tin rêu*

Sau khi “xóc chä” bài thä cäa Bùi Giáng, ta có đäng cä 2 bài thä khác. Tä đây ta không cän làm thä näa. Ta mäng n thä Bùi Giáng và “xóc chä” làm thành thä ta.

Näi danh thi sĩ mäy häi. Näu không nói träc, ngäi đäc đä läm 2 bài “xóc chä” trên là thä Bùi Giáng. Hay ít ra cũng mang âm häng Bùi Giáng. Êm đäm truyän cäm, nhäng hoàn toàn vô nghĩa. Bùi Giáng là bäc thäy väng ngôn tä lä và là phù thäy cäa thä.

Vä Bùi Giáng, tôi nghe kä mät giai thoäi rät lý thú trong thäi gian lúc điên lúc tänh cäa ông. Ông có nuôi con khä nhä. Đi đâu ông cũng đä nó ngäi trên vai.

Một hôm, vào quán ăn, ông đứng khẽ trên bàn. Ông cầm đĩa, khẽ nhấc bìa bìa ng tay. Cả hai cùng ăn chung. Có người khách thấy lạ, hỏi sao lại đứng ngồi và khẽ cùng ăn chung như thế? Bùi Giáng nói, chúng sinh bình đẳng! Chẳng mất câu trả lời đến giờ này, ông đã nói lên được cái thuyết uyên áo thâm trầm sâu xa của nhà Phật.

Ai biết ông điên? Ai biết ông tỉnh? Bao giờ ông cũng là người khó hiểu như chính thế ông. Có lẽ, cõi trần gian đời với ông chẳng là chốn rong chơi của một vị tiên mặc đo lường sa chân vào vòng sinh tử.

Nói tới cái điên Bùi Giáng, tôi nhớ thêm một người điên cầm bút nữa, Người n Ngu Í. Ông chẳng ngừng không dùng chữ “Y” trong chữ Viết.

Ông thấy hiểu điều này ngay cách viết tên ông, và trong tất cả bài của ông trên báo Ông có bệnh, mãi năm ông phải vào phòng trị liệu ở Biên Hòa vài tháng.

Phản ứng như ng bài của ông trên báo Bách Khoa được hoàn thành trong thời gian này Ông là một bệnh nhân hay phẫn nộ quy, hay trốn vào Sài Gòn rong chơi, vài bữa thấy chán lại tiếp tục vào nhà p vi n.

Ông điên mà vui hết biết, lúc nào miệng cũng nở nụ cười tươi tắn. Ông Nguyễn Văn Xung là bạn của ông Người n Ngu Í. Tôi thường thấy hai ông nói chuyện rất tâm đắc. Có lẽ Người n Ngu Í vừa vào phòng trị liệu ở Biên Hòa, ghé lại nhà Nguyễn Văn Xung. Ông Xung hỏi, trốn đi chơi hay được dịp gặp gỡ vui vẻ?

Người n Ngu Í cười ha ha, được xuất viện và có gặp bác sĩ chăng như tôi là người không điên. Còn ông? Ông có gặp bác sĩ chăng như là người không điên không? Ông Xung nói, tôi bình thường, cần gì phải có gặp đó? Người n Ngu Í lại cười lớn, không có gặp chăng như của bác sĩ, vậy thì không có gì báo động ông không điên. Nói xong, ông móc túi đưa ra tờ chứng nhận của bác sĩ. Ông nói, thiên hạ đâu điên hết, chỉ Người n Ngu Í này là tỉnh thôi!

Phản trên có nói tới “đến đợt hàng”, không thể không nói đến báo Xuân.

Trên đang tới mùa Đông, các ông chờ báo gửi bài gì về già viết về Tết và mùa Xuân năm sau. Báo chí phải chuần bìa trước bài viết, chờ nộp đủ tiền thì trả tay sao kịp?

Nhäng tay viết báo nhà nghä đang nhìn mùa Đông ߝ mߝ cây cäi trä cảnh rét mät, nhäng hä có thä viết vä mùa Xuân chan hoà näng ߝ mߝ và cây lá xanh tä ߝ

Viết mät cách säng đäng y nhä ngäi ngäi đang hän hä träc mät. Thông thäng làm 3 sä báo: Tät Niên, Xuân và Tân Niên. Xuân là sä quan träng nhät, tuyän chän nhäng bài chä läc. Ngày đäu năm, đäc giä tränh träng mä tä báo Xuân ra coi. Hình änh vui täi, näi dung bài viết rän ràng đäy säc säng nhä träy häi trên đäng phä.

Buän cäi nhät là nhäng bài vä “Đäu Năm Đi Xông Đät” ông Thän này, ông Thánh kia Toàn là lão cä. Tät và Xuân nào väy? Xuân năm ngoái hay năm nay? Nhäng đäc giä phän đông dä tính, män sao có chä Xuân và Tät là vui räi. Qua Tät, liäng bä. Giä läi làm gì nhäng bài viết lão. Chäng trách ngäi ta hay bäo, nhà báo nói lão ăn tiän!

Träc năm 1975, tôi có ông bän chuyên viết truyän dài cho các nhät báo. Ông đäm trách viết mät lúc 3 cái truyän dài không bao giä ông viết träc.

Buäi sáng, ông làm trong tòa soạn vä kä thuät và säp xäp bài vä tin täc. 2 giä chiäu xong viết c, ông xách xe đi nhäu väi bän bè. Thäng là nhäu đän 8 giä täi, đôi khi cuäc vui kéo dài đän 12 giä khuya. Tàn tiäc, trong häi men chänh choáng, ông vä nhà ngä đän khi đäng hä báo thäc là 4 giä sáng.

Ông nhäm däy, đi räa sä cái mät cho tänh ngäi. Sau đó, ông ngäi vào bàn viết. Viết mät mäch đän 8 giä sáng là väa đä sä trang tiäp theo cäa 3 cái truyän dài. Mäi ngày, ông làm viết đäu đän theo thäi biäu nhä mät cái máy.

Tôi thäc mäc, làm sao mät lúc có thä hoàn thành phän tiäp theo đúng sä chä, sä cät báo cuä 3 cái truyän dài väi 3 đä tài khác biät?

Ông nói, viết mãi thành thói quen. Tôi läi thäc mäc, näu không cäm häng thì làm sao viết đäc? Ông cäi, đầu cän phäi häng.

Có sßc mßnh cßa đßng tißn thức đßy thì làm vißc gì cũng xong. Tôi lßi hßi, ông có vißt theo dàn bài đßnh sßn trong đßu không?

Ông bßo, nghĩ tßi đßu vißt tßi đßó, chßng dàn bài gì cß. Khi nào thßy cái truyßn dài vßa đß in mßt quyßn sách thì tìm cách chßm đßt.

Tóm lßi, ông vißt thßt đß dàng, nhßng giá trß văn hßc còn phßi coi lßi. Và ông cũng đßu cßn gì giá trß văn hßc.

Đßi vßi ông, cßm bút nhß cßm chißc cßn câu cßm. Càng câu đßc nhißu cßm, đßi càng thoßi mái. Nguyßn Du thßc mßc “không bißt ba trăm năm sau, ngßò i trong thiên hß có còn ai khóc Tß Nhß?” Bßn tôi không hß nghĩ xa nhß thß. Ông chß cßn hißn tßi mà thôi.

Sau khi mßt rßi, dù ai khóc lóc, bình phßm khen chê, nhß hay không nhß cũng chßng đem lßi lßi ích gì cho nßm xßng tàn trong lòng đßt. Đßi ngßò i nhß chim bay mßt đßu. Vì vßy, khi ông bß đßi mà đi cũng không đß lßi mßt tác phßm nào cho thß gian.

Nhân đây, thußt lßi mßt chuyßn vui vui trong làng báo. Chuyßn vui vui này, tôi cũng đßc trên báo, chß bßn thân không hß quen vßi nhà văn Lê Xuyên.

Khi Lê Xuyên đßng vißt truyßn dài Chú Tß Cß Đßc gìß thích thú theo dõi tình tißt dißn bißn câu chuyßn mßi ngày. Chuyßn hßp đßn đßn mßc trong quán cà phê ngßò i ta cũng bàn tán, đoán già đoán non tình hußng sßp xßy ra cßa mßt cßp tình nam nß nhà quê.

Chßng bißt cái gã nông dân quê mùa chßt phßc có “làm thßt” đßc cß con nhß kia không? Lê Xuyên cũng ra ngßò i quán cà phê, lßng nghe ngßò i ta bàn tán vß cái truyßn cßa mình.

Nßu ngßò i ta tiên đoán tình hußng sßp tßi sß xßy ra thß này, thì ông sß lái câu chuyßn sang hßng khác. Cß thß, ông gây cho đßc gìß nhißu lý thú bßt ngß.

Ông lßi có tài vißt đßi thoßi. Hai ngßi nói qua nói lßi mßt cách rßt mß, có lúc tßng xßp lßi gßn làm cái chuyßn truyßn gißng tß nhiên cßa loài ngßi. Nhßng không, hß cßm thßy bßn lßn, và tißp tßc mß nßa. Ông kéo dài cußc đßi thoßi đßn mßy chßc trang. Vào thßi Lê Xuyên, vißt truyßn dài cho nhßt báo, tính dòng ăn tißn. Càng vißt đßi thoßi, càng xußng dòng nhißu. Có khi mßi dòng chß vài chß. Và dĩ nhiên, nhißu dòng thì nhißu tißn.

Lê Xuyên cũng mßt rßi. Vài tß báo hßi ngoßi đßng lßi bài cßa ông nhß mßt nißm... hoài cß, chß không phßi vì giá trß tác phßm.